

גמרא סדורה מסכת יבמות

פרק ט"ו - "הַאֲשֵׁה נְשֵׁהְלָכָה"

לימוד פרק זה לרפואת כל הפצועים על קדושת ה'
ובייחוד לרב יהודה יהושע בן איטה ברנדה גליק
אש התורה הנלמד בפרק זה ירפא את אש התבערה,
ויחזירם לאיתנם הראשון בתוספת כח ועוצמה
וזכות הרבים יעורר רחמים לפני מנהיג העולם, ויאמר לשטן די.
שהקב"ה ייגאלנו גאולה שלימה וקלה

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

עם רש"י

ז' שבט תשע"ה

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות
דניאל ברק ווינט
טל' - 0526071122
דוא"ל vinetdb81@gmail.com
עתניאל ד.ג. הר חברון 90407

כל הזכויות על הטקסט, ניקוד ופיסוק
שמורות למכון הישראלי לפרסומים תלמודיים.
כל הזכויות על החלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודי ה'" ולדניאל ברק ווינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד לצורך אישי וללא מטרת רווח.

מסכת יבמות פרק ט"ו - "האשה שהלכה"

1. קיד, ב

רפ"י

מתני'

האשה ושלוש בעולם. שאין .
שעת חירום דתימא בדדמי
מאומד לבה אם פירש הימנה
חדש או חדשים ודאי הואיל
ולא חזר הרגוהו ליסטים
דהואיל ולא שעת חירום אי לא
חזיתיה דמית חיישא לקלקולא
שמא יבא לאחר שניסת ותהא
מקולקלת כדאמר בהאשה רבה
(לעיל דף פז:). ולא אמרה
בדדמי:

קטטה בינו לבינה. י"ל מתוך
ששונאתו היא רוצה לאסור
עצמה עליו:

גמ'

בדדמי. מאומד לבה ואע"ג דלא
חזיתיה דמית כדפרישית
דסברה סלקא דעתא בכל הני
דאיקטול הוא פליט בתמיה:
סמתרי. תחבושת:

משנה

האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים,
ושלוש בינו לבינה,
ושלוש בעולם.
ובאה, ואמרה: "מת בעלי" - תנשא.
"מת בעלי" - תתייבם.
ושלוש בינו לבינה, ומלחמה בעולם,
קטטה בינו לבינה, ושלוש בעולם,
ובאתה ואמרה: "מת בעלי" - אינה נאמנת.
דבי יהודה אומר:
לעולם אינה נאמנת,
אלא אם כן באתה בוכה, ובגדיה קרועין.
אמרו לו: אחת זו, ואחת זו - תנשא.

גמרא

תנא: "שלוש בינו לבינה" משום דקבעי למיתני: "קטטה בינו לבינה".
תנא: "שלוש בעולם" משום דקבעי למיתני: "מלחמה בעולם".

אמר רבא:

מאי טעמא דמלחמה?

משום דאמרה בדדמי,

סלקא דעתא בכל הני דאיקטול, הוא פליט?

אם תמצא לומר, כיון דשלוש בינו לבינה נטרא עד דחזיא,

זימנין דמחו ליה בגירא או ברומוחא וסברא ודאי מת,

ואיכא דעבד סמתרי ותייה.

2. קיד, ב

רַס"י

שפיר עבדת. לנסותה ולתופשה מתוך דבריה נתכוון :
דשיזבת נפשך. שהנחת אותו אפי' חי וברחת לך משום דכי תעלה בדעתך דבהווא פורתא דנפפיתא קמח מנופה בנפה חיי בתמיה :
מר נמי ידע כו'. אלמא אמרה בדדמי ומשום האי מעשה הדר ביה רבא :
מת וקברתיו. דאילו במלחמה סברה שמא ברח וניצל אבל ברעב היא סבורה איך יחיה :
מפולת. שנפל הבית עליו או בא רוח סערה והיה מפיל כל בני העיר :

סבר רבא למימר :
 רעבון - אינו כמלקמה,
 דלא אמרה בדרמי.

הדר אמר רבא:
 רעבון הרי הוא כמלקמה.
 דההיא דאתת לקמיה דרבא,
 אמרה ליה: "בעלי מת ברעב".
 אמר לה: שפיר עבדת דשיזבת נפשך,
 סלקא דעתך דבהווא פורתא דנפפיתא דשכקת ליה הוה חיי?
 אמרה ליה: מר נמי ידע דכי האי גוונא לא חיי.

הדר אמר רבא:
 רעבון - גריעא ממלקמה.
 דאילו מלקמה, כי אמרה: "מת בעלי במלקמה" הוא דלא מהימנא,
 הא: "מת על משתו" - מהימנא.
 ואילו גבי רעבון עד דאמרה: "מת וקברתיו".

'מפולת' - הרי הוא כמלקמה,
 דאמרה בדרמי.

שילוח נחשים ועקרבים - הרי הן כמלקמה,
 דאמרה בדרמי.

דבר:
 אמרי לה - הרי הוא כמלקמה,
 ואמרי לה - אינו כמלקמה.

"אמרי לה - הרי הוא כמלקמה" - דאמרי בדרמי.
 "ואמרי לה - אינו כמלקמה" - דסמכי אדאמרי אינשי: שב שנין הוה מותנא ואינש בלא שני לא י

3. קיד, ב - קטו, א

רפ"י

החזיקה היא מלחמה בעולם. שלא היינו יודעים שיש מלחמות באותן מדינות אלא מפיה:

דאי בעיא אמרה שלום בעולם.

ומהימנא השתא נמי מהימנא או דלמא הכא ליכא למימר מה לה לשקר דאיהי גופא לא מכוונה לשקורי אלא כיון דאתחזק מלחמה אמרה בדדמי וסבורה היא שמת ואי קשיא תיפשוט ליה ממתניתין דקתני שלום בעולם נאמנת דהא ודאי מת בעלי במלחמה קאמרה דאי על מטתו מאי אריא שלום בעולם אפי' מלחמה בעולם אמרן לעיל כי אמרה מת על מטתו מהימנא אלא ודאי מת במלחמה איצטריך לאשמועי' היינו החזיקה היא מלחמה בעולם תריץ מתניתין דאמרה מת סתמא ואשמועינן מתניתין דהואיל ושלום בעולם אע"ג דלא אמרה על מטתו בהדיא מסתמא מת על מטתו קאמרה ובזמן שיש מלחמה בעולם מסתמא מת במלחמה קאמרה עד דאמרה מת על מטתו וכי קמיבעיא ליה לרבא כגון דיש שלום בעולם ואמרה איהי מת במלחמה:

עישינו עלינו בית. הציתוהו באש ונתמלא עשן ואני ברחתי והוא נשאר שם ומת:

אינה נאמנת. והא הכא דהחזיקה היא מלחמה זו וקתני אינה נאמנת ולא אמרי' מה לה לשקר דאי בעיא אמרה מת סתמא:

שאני התם. דהכי קאמרה דכשתמלא עשן ברחתי ולא המתינה עד שתראהו מת ואי משום עשן כי היכי דלדידך איתרחיש ניסא כו' אבל לגבי מלחמה איכא למימר לא אמרה אי לא חזיתיה דהא אי בעיא לשקורי לא הוי מחזקה מלחמה בעולם:

נפלו עלינו עובדי כוכבים כו'. והא הכא היא החזיקה וקתני נאמנת אלמא אמרינן מה לה לשקר:

התם כדרב אידי בר אבין. כלומר הכא כיון דמלחמה קטנה היא דאיהי הוה בהדיא לא אמרה בדדמי אלא נטרה וחזיא ליה דמית דאשה לא מסתפא מלסטים:

כדר' אידי. במסכת ע"ז בפי' אין מעמידין (דף כה:):

חזו גבראי. שהאש אוכלתו: **היינו עישינו.** דאמרן כי היכי דלדידך איתרחיש כו':

פסתא זידא. מאיש אחר [הבא להצילו]:

ואתיליד מומא. בבעלה:

איבעיא להו:

החזיקה היא מלחמה בעולם מהו?

מי אמרינן:

מה לה לשקר?

קטו, א **דאי בעיא אמרה: "שלום בעולם".**

או דלמא: כיון דאיתחזקה, אמרה בךדמי ולא אתי 'מה לי לשקר' ומרע חזקתיה.

תא שמע:

"עישינו עלינו בית",

"עישינו עלינו מערה",

"הוא מת, ואני נצלת" - אינה נאמנת!"

שאני התם דאמרינן²²⁸ לה: כי היכי דלדידך איתרחיש ניסא לדידיה נמי איתרחיש ניסא.

תא שמע:

"נפלו עלינו גוים",

"נפלו עלינו ליסטים",

"הוא מת, ונצלת" - נאמנת!"

התם כדרב אידי, דאמר רב אידי:

אשה כלי זינה עליה.

ההוא גברא דבשילהי הלוליה איתלי נורא בי גנני,

אמרה להו דביתהו: "חזו גבראי, חזו גבראי", אתו, חזו גברא חרוכא דשדי, ופסתא דידא דשדיא.

סבר רב חייא בר אבין למימר: היינו "עישינו עלינו מערה".

אמר רבא:

מי דמי?!

התם לא קאמרה: "חזו גבראי חזו גבראי".

ועוד, גברא חרוכא דשדי ופסתא דידא דשדיא.

ורב חייא בר אבין?

גברא חרוכא דשדיא,

אימא איניש אחרינא אתא לאצולי, ואכילתיה נורא,

ופסתא דידא דשדיא נורא איתליא ואתיליד ביה מומא ומחמת פיסופא אזל וערק לעלמא.

4. קטו, א-ב

רַש"י

עד אחד במלחמה. מלחמה בעולם ובא עד אחד ואמר מת בעליך מי מהימן או לא: והכא לא דייקא. ותרוייהו אמרי בדדמי כן הדברים כאשר אתה אומר: מים כמלחמה. דאיכא למימר בדדמי: מים שאין להם סוף. מפרש בפי בתרא (לקמן קכא.) כל שעומד ואין רואה מארבע רוחותיו: אשתו אסורה. ואע"פ שיש עדים כשרים שטבע שמא צף מתחת המים ויצא: וקאמרי סימנים. דאי לאו סימנים חיישינן דלמא אחרים נינהו לפי שהמים משנים צורת הפנים ואין ניכר כל כך:

איבעיא להו:

עד אחד במלחמה מהו?

טעמא דעד אחד מהימן משום דמילתא דעבידא לאיגלווי הוא, לא משקר,

הכא נמי לא משקר,

או דלמא:

טעמא דעד אחד משום דהיא גופא דייקא ומינסבא,

והכא, כיון דזימנין דסניא ליה, לא דייקא ומינסבא.

אמר רמי בר חמא:

תא שמע:

"אמר רבי עקיבא:

בשרדתי לנהרדעא לעבר השנה,

מצאתי נחמיה איש בית דלי,

ואמר לי: שמעתי שאין משיאין את האשה בארץ ישראל על פי עד אחד,

אלא רבי יהודה בן בבא.

ונמתי לו: בן הדברים.

אמר לי: אמור להם משמי: אתם יודעים המדינה הזו משובשת בגייסות,

כך מקובלני מרבן גמליאל הזקן שמשיאין האשה על פי עד אחד" (יבמות קכב.).

מאי "מדינה משובשת בגייסות?"

לאו, אף על גב דמדינה זו משובשת, כך מקובלני שמשיאין על פי עד אחד.

אלמא עד אחד מהימן!

אמר רבא:

אי הכי,

מאי שנא "מדינה זו"? כל מקום שיש גייסות' מיבעי ליה!

אלא אמר רבא:

הכי קאמר: אתם יודעים שמדינה זו משובשת בגייסות,

ולא אפשר ליה למשבק אינשי ביתי ומייתי קמי רבנן,

כך מקובלני מרבן גמליאל שמשיאין האשה על פי עד אחד.

תא שמע:

"מעשה בשני תלמידי חכמים שהיו באין עם אבא יוסי בן סימאי בספינה, וטבעה,

והשיא רבי נשותיהן על פי נשים".

והא מים כמלחמה דמו,

ונשים, אפילו מאה כעד אחד דמו,

וקתני: "השיא!"

ותסברא!?

מים שאין להם סוף נינהו,

ומים שאין להם סוף - אשתו אסורה!

אלא, היכי דמי?

דאמרי: אסקינהו קמון,

וחזינהו לאלתר, וקאמרי סימנין,

דלאו עליהו סמכינן, אלא אסימנים.

קטוב

5. קטוב ב

רש"י

שקלתינהו. כבר החזרתים לך :
אמר ליה. מפקיד :
והא כן וכן הויין. כך וכך סאין
 היו :
ובחביתא רמיין. ועדיין הן
 אצלך בחבית צא ובדוק בה
 תמצא כחשובני :
אמר ליה דידך שקלתינהו והני
אחריני נינהו. ושלי הם : **היינו**
שני ת"ח. דתניא לעיל והשיא
 רבי את נשותיהן על פי נשים
 ותצינן דאמרי סימני ולא
 אמרינן אחריני נינהו וסימנים
 הכי איתרמו :
חושבנא. איכא למימר
 דמתרמי :
ומי חיישינן שמא פינן. היכא
 דסימנא קמא איתא קמן :
קרבו. הקדש :
דימוע. חולין ותרומה שנתערבו
 ואין נאכל אלא לכהן :
הסכנה. שגזרו שלא לקיים
 מצות אלמא לא אמרינן שמא
 פינן אותה תבואה שנתן בה
 בכתיבת אות זה ואלו אחרים :
הרי אלו חולין. דאזלינן בתר
 רובא :
מיכפר הוה כפר ליה. מקנה
 וגורר היה את האות :
לפנחיא שבקה. להצלת פירות
 שבתוכה הניח בה אות זה ולא
 גיררה כדי שיבדלו בני אדם
 מהן :
פנחיא. לשון שימור כאדם
 שתולה ממונו באדם חשוב כדי
 שלא יגזלוהו הימנו ודומה לו
 בהגזול עצים (בי"ק דף קג.)
 הלוקח שדה בשם ריש גלותא
 כו' ופנחיא בעלמא קבעינן :
מי חיישינן לתרי יצחק. היכא
 דלא הוחזקו שני יוסף בן שמעון
 בעיר אחת :
רבא אמר לא חיישינן. הואיל
 ולא הוחזקו אבל היכא
 דהוחזקו מודה כדאמר לקמן
 (דף קטו.) :
הוא גיטא דאישתכח
בנהרדעא כו'. האשה עומדת
 ותובעתו לפנינו :
בצד קלוניא. שם עיר :

ההוא גברא דאפקיד שומשמי גבי חבריה,
 אָמַר ליה: הֲב ליה שומשמי.
 אָמַר ליה: שְׁקִילְתִּינְהוּ.
 וְהָא כֵּן וְכֵן הָוִינּוּ, וּבְחַבִּיתָא רְמִינּוּ.
 אָמַר ליה: דִּידְךָ שְׁקִילְתִּינְהוּ, וְהֲנִי אַחֲרִינִי נִינְהוּ.

סבר רב חסדא למימר:
 היינו "שני תלמידי חכמים", ולא אמרינן: הנה אזלו לעלמא, והני אחריני נינהו.

אָמַר ליה רבא:
 מי דמי?! הֲתָם קְאָמְרִי סִימָנִים,
 הֲכָא שומשמי מאי סִימָנָא אֵית לְהוּ?
 וּדְקָאֻמַר "כֵּן וְכֵן הָוִינּוּ" - אִימַר חוֹשְׁבָנָא אֵיתְרְמִי.

אָמַר ליה מר קשישא בר רב חסדא לרב אשי:
 ומי חיישינן שמא פינן?
 והתנן:

"מִצָּא כְּלֵי וְכֹתוּב עָלָיו:
 קו"ף - קֶרֶבּוּ,
 מ"ם - מַעֲשֵׂר,
 דל"ת - דְּמוּעַ,
 טי"ת - טָבַל,
 תי"ו - תְּרוּמָה.

שְׁבַשְׁעַת הַסְּכָנָה הֵיוּ בּוֹתְבִין תִּי"ו תַּחַת תְּרוּמָה" (מעשר שני ד, יא)!

אָמַר ליה רבינא לרב אשי:
 וְלָא חֵיִישִׁינּוּ שְׁמָא פִּינּוּ?
 אִימָא סִיפָא:
 "דְּבִי יוֹסֵי אוֹמַר:

אֶפְּלוּ מִצָּא חֲבִית וְכֹתוּב עָלֶיהָ תְּרוּמָה הֲרִי אֵלוּ חוּלִין,
 שְׁאֲנִי אוֹמַר: אֲשַׁתְּקֵד הָהּ מְלֵא תְּרוּמָה, וּפִינְהּ!"

אֵלֶּא: דְּכוּלֵי עֲלֵמָא חֵיִישִׁינּוּ שְׁמָא פִּינּוּ,
 וְהָכָא בְּהָא קְמִיפְלָגִי:
 מִדְּסַבְּר: אִם אֵיתָא דְּפִינְהוּ מִיכְפַר הָהּ כְּפַר.
 וְאִידָךְ: אִימַר אִישְׁתְּלוּנִי אִישְׁתְּלִי.

אי נמי,
 לפנחיא שבקיה.

יצחק ריש גלותא, בר אחתיה דרב ביבי, הוה קאזיל מקורטבא לאספמיא, ושכיב.
 שלחו מהתם: יצחק ריש גלותא, בר אחתיה דרב ביבי, הוה קאזיל מקורטבא לאספמיא, ושכיב.
 מי חיישינן לתרי יצחק, או לא?

אבבי אמר:
 חיישינן.

רבא אמר:
 לא חיישינן.

אמר אבבי:
 מנא אמינא לה?
 דההוא גיטא דאשתכח בנהרדעא,
 וכתביב: "בצד קלוניא מתא, אנא אנדרולינאי נהרדעא, פטרית ותרכית ית פלונית אנתתי.

רַבִּי

תיבדק כל נהרדעא. אם יש שם אנדרולינאי אחר חוץ מבעל אשה זו:
ואם איתא דחיישינן יבדק כל העולם מיבעי ליה. שמא אנדרולינאי אחר היה בנהרדעא והלך לו:

משום כבודו. שלא להחזיקו כטועה ושואל דבר שאין צריך: **שכיחי טובא.** ואפי"ה מגבינן כשמוציא שטי"ח על אחרים ולא חיישינן שמא אחר היה וכיון דלענין ממונא אף על גב דהוחזקו לא חיישינן לענין איסורא כי לא הוחזקו מיהא לא חיישינן:

דלמא מסר ליה. נתנו לו ולא קנו מידו בקנין ושמא יחזור בו ליכא למיחש להכי דאותיות כגון שטר נקנות במסירה בלא קנין ואין יכול לחזור בו:

גבן הוה. אצלנו היה בנהרדעא וגיטא כתיב בסורא:

הכא לא חיישינן. דהא איבדקא כל נהרדעא ולהאי ענן ליכא למיחש דהא אמרי סהדי כו' ואביי לא חייש לדלמא אזיל ליה לעלמא ובדיקה הוא דקמצריך באותו מקום:

הכא חיישינן. הואיל והוחזק איש אחר בעירו כשמו:

גמלא פרחא. הולך מהר כעוף פורח: **בקפיצה.** על ידי שם:

מילי מסר. ואע"פ שלא היה עמהם שמא מתחלה אמר להם בעירו כתבו גט לאשתי ואח"כ הלכו העדים לסורא:

שילי והיני. מקומות הן:

ה"ג מאי הוי עליהו דשומשמי. מי חיישינן שמא פינן:

ושלחה, אבונה דשמואל לקמיה דרבי יהודה נשיאה, ושלח ליה: תיבדק נהרדעא כולה.

ורבא אמר:

אם איתא יבדק כל העולם מיבעי ליה! אלא משום כבודו דאבונה דשמואל הוא דשלח הכי.

אמר רבא:

מנא אמינא לה?

דהנהו תרי שטרי דנפקי במחוזא וכתביב בהו: חבי בר ננאי וננאי בר חבי. ואגבי בהו רבא בר אבונה זוזי.

והא חבי בר ננאי וננאי בר חבי במחוזא שכיחי טובא.

ואבני?

קטז,א למאי ניהוש לה?

אי לנפילה - מזהר זהיר ביה!

אי לפקדון - פיון דשמייה לשמייה לא מפקיד גביה.

מאי אמרת: דלמא מסר ליה - אותיות נקנות במסירה.

ההוא גיטא דאשתכח בסורא,

וכתיב ביה הכי: "בסורא מתא, אנא ענן בר חייא נהרדעא, פטרית ותרכית פלונית אנתתי",

ובדקו רבנן מסורא ועד נהרדעא, ולא הוה ענן בר חייא אחרנא, לבר מענן בר חייא מחגרא דהנהו בנהרדעא,

ואתו סהדי ואמורו דההוא יומא כי איפתב ההוא גיטא ענן בר חייא מחגרא גבן הוה.

אמר אביי:

אף לדידי דאמינא חיישינן,

הכא לא חיישינן,

דהא קאמרי סהדי דבנהרדעא הוה,

מאי בעא בסורא?

אמר רבא:

אף לדידי דלא חיישינן, הכא חיישינן,

דלמא בגמלא פרחא אזל.

אי נמי, בקפיצה.

אי נמי, מילי מסר.

כדאמר להו רב לספרי, וכן אמר להו רב הונא לספרי:

כי איתנכו בשילי כתובו 'בשילי', ואף על גב דמימסרן מילי ב'היני'.

וכי איתנכו ב'היני' כתובו ב'היני', אף על גב דמימסרן מילי ב'שילי'.

מאי הוה עליהו דשומשמי?

רב ימר אמר:

לא חיישינן.

רבינא אמר:

חיישינן.

והלכתא:

חיישינן.

6. קטז, א-ב

רפ"י

אמרו הכי. בשעת כעסן :
 מ"ט דקטטה. דתנן במתניתין
 כי אמרה מת בעלי לא מהימנא :
 דמשקרא. מרוב שנאה מתכוונת
 לאסור עצמה עליו :
 דאמרה בדדמי. כל מקום סכנה
 שראתה אינה נותנת דעתה
 לומר שמא לא מת ולא אנשא
 דהואיל וסניא ליה לא דייקא
 כולי האי :

"קטטה בינו לבין, [ושלום בעולם,
 ובאתה ואמרה: "מת בעלי" - אינה נאמנת]."

הכי דמי "קטטה בינו לבין?"

אמר רב יהודה אמר שמואל:
 באומרת לבעלה: "גרשני".

כולהו נמי אמרו הכי!

אלא, באומרת לבעלה: "גרשתני".

וליהמנה מדרב המנונא.

דאמר רב המנונא:
 אשה שאמרה לבעלה: "גרשתני" - נאמנת,
 חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה!

באמרת: "גרשתני בפני פלוני ופלוני",
 ושאילנא ואמרו: "לא היו דברים מעולם".

מאי טעמא דקטטה?

רב חנינא אמר:
 משום דמשקרא.

רב שימי בר אשי אמר:
 משום דאמרה בדדמי.

מאי בינייהו?

קטז, ב איכא בינייהו דארגיל הוא קטטה.

7. קטז, ב

רש"י

עד אחד בקטטה. קטטה בינו
לבינה והלך למדינת הים ובא
עד אחד ואמר מת מי מהימן אי
לא:

איבעיא להו:
עד אחד בקטטה, מהו?

מאי טעמא דעד אחד מהימן?
משום דמילתא דעבידא לאיגלויי - לא משקר,
הכא נמי - לא משקר.
או דלמא:
טעמא דעד אחד מהימן משום דהיא, דייקא ומינסבא,
והכא, כיון דאית ליה קטטה, לא דייקא ומינסבא?

תיקו.

8. קטז, ב

רש"י

אלפיה שיקרא. בתמיה אם
 רבבי יהודה סבירא להו דאינה
 נאמנת אא"כ בוכה למה הורוה
 לבכות:

"רבי יהודה אומר:
 לעולם אינה [נאמנת,
 אלא אם כן באתה בוכה, ובגדיה קרועין.
 אמרו לו: אחת זו, ואחת זו - תנשא].

תניא:
 "אמרו לו לרבי יהודה:
 לדבריה, פקחת תנשא,
 שוטה - לא תנשא?"
 אלא, אחת זו ואחת זו תנשא."

ההיא דאתיא לבי דינא דרבי יהודה,
 אמרי לה: ספדי בעלה, קרעי מאניה, סתרי מזויד.

אלפיה שיקרא!?

אינהו כרבנן סבירא להו,
 אמרי: תעביד הכי כי היכי דלישריה.

9. קטז, ב

רס"י

מתני'

אלא בבאה מן הקציר. שכך היה המעשה כדאמרי' לקמן ולא התירו חכמים אלא דוגמתו שיהא הדבר קרוב לנו ומירתתא ולא משקרא אבל ממדינת הים אינה נאמנת:
אלא בהווה. מעשה שהיה כך היה והוא הדין לכל מקומות:

גמ'

לדבריכם. שאתם אומרים כעין המעשה שהיה בעינין:
אין לי אלא קציר חטים. דמעשה שהיה בקציר חטים היה כדלקמן:
גודר. תמרים:
עודר. מלקט תאנים:
הכא נמי. לענין מדינת הים:
שילפי. סוף קציר חטים שילפי לשון שלף איש (רות ד) שכבר היה הקציר משתלף ועובר:
ויעבירים בירדן ובספינה. משום מעשה שהיה בירדן ובספינה ונטמאו כדאמרינן לקמן:
ויזרקם בצד זה. של נהר דהיינו נמי דומיא דספינה שפורחין באויר על פני המים:
לא ירכיבם על גבי בהמה. בתוך המים דהיינו נמי דומיא דספינה שהאדם הנושא יושב במקומו וספינתו נוטלתו ומוליכתו וספינה פעמים שהיא גוששת ונוגעת בקרקע:
אלא אם כן רגליו. של עליון נוגעות במים בקרקע:
על הגשר. דכארעא סמיכתא היא והאדם המעבירו הולך כל שעה ברגליו ואינו דומה לספינה:

משנה

בית הלל אומרים:

לא שמענו אלא בבאה מן הקציר, ובאותה מדינה, וכמעשה שהיה.
אמרו להם בית שמאי:
אחת הבאה מן הקציר, ואחת הבאה מן הייטות, ואחת הבאה מן הקציר, ואחת הבאה ממדינה למדינה.
לא דברו חכמים בקציר אלא בהווה. חזרו בית הלל להורות בבית שמאי.

גמרא

תנא:

"אמרו להם בית שמאי לבית הלל:

לדבריכם, אין לי אלא קציר חטים, קציר שעורים מניין? ואין לי אלא קוצר, בוצר, מוסק, גודר, עודר - מניין? אלא מעשה שהיה בקציר, והוא הדין לכולהו".
הכא נמי מעשה שהיה באותה מדינה, והוא הדין לכולהו.

ובית הלל?

באותה מדינה דשכיחי אינשי - מירתתת, ממדינה למדינה אחרת, דלא שכיחי אינשי - לא מירתתת.

ובית שמאי?

הכא נמי שכיחי שיירתא.

מאי "מעשה שהיה"?

דאמר רב יהודה אמר שמואל:
שילפי קציר חטין היו,
והלכו עשרה בני אדם לקצור חטין,
נשכו נחש לאחד מהן ומת, ובאת אשתו והודיעה לבית דין.
ושלחו ומצאו כדבריה.
"באותה שעה אמרו, האשה שאמרה: "מת בעלי" - תנשא,
"מת בעלי" - תתייבם".

נימא רבי חנניא בן עקיבא ורבנן, בפלוגתא דבית שמאי ובית הלל קמייפלגי.

דתנא:

"לא ישא אדם מי חטאת, ואפר חטאת ויעבירים בירדן ובספינה,
ולא יעמוד בצד זה ויזרק לצד אחר,
ולא ישיטם על פני המים,
ולא ירכיבם לא על גבי בהמה ולא על גבי חברו,
אלא אם כן היו רגליו נוגעות בקרקע.
אבל מעבירם על הגשר.
אחד ירדו ואחד שאר נהרות.
רבי חנניא בן עקיבא אומר:
לא אמרו אלא ירדו, ובספינה, וכמעשה שהיה".

רפ"י

תחוב בקרקעיתה. והאהיל הכלי של מי חטאת עליהן ונטמאו:

לימא רבנן דאמרי כבית שמאי,
ורבי חנניא בן עקיבא דאמר כבית הלל?

אמרי לך רבנן:
אנן דאמרין אף כבית הלל,
עד כאן לא קאמרי בית הלל התם, אלא משום דמירתת,
במקום קרוב - מירתת, במקום רחוק - לא מירתת.
הכא, מה לי ירדן מה לי שאר נהרות?!

רבי חנניא בן עקיבא אמר לך:
אנא דאמרי אף לבית שמאי,
עד כאן לא קאמרי בית שמאי התם אלא משום דאיהי דייקא ומינסבא,
מה לי מקום קרוב מה לי מקום רחוק,
הכא, משום מעשה שהיה.
בירדן ובספינה דהנה מעשה - גזור רבנן,
בשאר נהרות דלא הנה מעשה - לא גזור רבנן.

מאי "מעשה שהיה"?

דאמר רב יהודה אמר רב:
מעשה באדם שהיה מעביר מי חטאת ואפר חטאת בירדן ובספינה,
ונמצא פזית מן המות תחוב בקרקעית של ספינה.
"באותה שעה אמרו:
לא ישא אדם מי חטאת ואפר חטאת ויעבירם בירדן ובספינה".

10. קטז, ב - קיז, א

כ"ט

מתני'

תנשא ותטול כתובתה. על פיה:
 שאין האחין נכנסין לנחלתו של
 בעלה על פיה. דרחמנא אמר
 ע"פ שנים עדים (דברים יט)
 ולגבי נשואין זידה הוא דאקילו
 רבנן משום עיגונא:
 כשתנשאי לאחר. והרי נשאת:

גמ'

לנחלה. זכה בנחלת אחיו
 כדאמר בפרק החולץ (לעיל מ.)
 הכונס את יבמתו זכה בנכסי
 אחיו:

ואנן לא נדרוש מדרש תורה.
 בתמיה:

אדעתא דכתובה אתאי.
 ובאפוקי ממונא סהדי בעינן:
 כל מילי דאיניש כו'. ועיקר
 אדעתא דנשואין אתאי ושרינן
 לה וכיון דשרינן לה שקלה נמי
 כתובה דמספר כתובה נלמוד:
 דלא ידעה במאי משתריא. וכיון
 דהזכירה נשואין גליא דעתא
 דלמשרייה אתאי והא דאמרה
 ברישא תנו לי כתובתי שמא
 כסבורה היא שזו התרתה:

משנה

בית שמאי אומרים:

תנשא ותטול כתובתה.

בית הלל אומרים:

תנשא, ולא תטול כתובתה.

אמרו להם בית שמאי:

התרתם ערוה, חמונה, ולא נתיר ממון הקל?

אמרו להם בית הלל:

מצינו שאין האחין נכנסין לנחלה על פיה!

אמרו להם בית שמאי:

והלא מספר כתובה נלמוד!

שהוא נותב לה: שאם תנשאי לאחר תטלי מה שכתוב לוכי.

וחזרו בית הלל להורות בדברי בית שמאי.

ק"ו, א

גמרא

אמר רב חסדא:

נתיבמה - יבמה נכנס לנחלה על פיה.

הם, דרשו מדרש כתובה,

אנו לא נדרוש מדרש תורה?!

"יקום על שם אחיו"²²⁹ (דברים כה, ו) אמר רחמנא, והרי קם.

אמר רב נחמן:

באת לבית דין, ואמרה: "מת בעלי, התירוני להנשא" - מתירין אותה להנשא, ונותנין לה כתובתה.

"תנו לי כתובתי" - אף להנשא אין מתירין אותה.

מאי טעמא?

אדעתא דכתובה אתאי.

איבעיא להו:

"התירוני להנשא, ותנו לי כתובתי" - מהו?

כיון דאמרה כתובתה, אדעתא דכתובה אתאי,

או דלמא: כל מילי דאית ליה לאיניש, אמר להו לבי דינא?

ואם תמצי לומר: "כל מילי דאית ליה לאיניש אמר להו לבי דינא",

"תנו לי כתובתי והתירוני להנשא" - מהו?

הכא ודאי אדעתא דכתובה אתאי,

או דלמא: הואיל דלא ידעה במאי משתריא?

תיקו.

11. קיז, א

רפ"י

מתני'

ויבמתה. אשת יבמה וטעמא דכולהו מפני ששונאות אותה ומתכוונות לקלקלה חמותה שונאתה שאומרת בלבה זו תאכל כל יגיעי ועמלי וכן בת חמותה אומרת זו תירש כל עמל אבי ואמי ואני אדחה ויבמתה יראה שמא סופה להיות צרתה ובת בעלה זו באה במקום אמי אוכלת כל עמלה:

מה בין גט למיתה. דאמר בפ"ב דגיטין (דף כג:) אף הנשים שאין נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא גטה ממדינת הים ואע"ג דעלייהו סמכינן דצריכות לומר בפני נכתב ובפני נחתם:

שהכתב מוכיח. וסמכינן עיקר אכתבא:

גמ'

בת חמיה. שאין בת חמותה מהו:

לגירסנא. יגיע אמי שהביאה לאבי מבית אביה:

והכא נמי. אע"ג דהיא לא אכלה לגירסנא דאמה שהרי אין בעלה של זו אחיה מן האם ובני אמה נוטלין מה שהביאה אמה דתנן (כתובות דף נב:) בנין דיכרין די יהוין ליכי מינאי אינון ירתון כסף כתובתך יתר על חולקהון דעם אחוהון אפי"ה הא קא אכלה לגירסנא דבי נשאי וסניא לה:

אשת אב הרי היא בכלל בת הבעל. כיון דזו אינה מעידה לזו ממילא נפקא דאשת אב נמי אינה מעידה לבת בעלה הלכך אין זו תוספת ולא הוצרכו להזכירו:

ור' יהודה. אמר לך ודאי הוצרכו דבשלמא חמותה סניא לכלה מפני שסופה לירשנה ואמרה קאכלה לגירסנאי כו' הלכך איצטריך למימניהו:

אלא מאי מוסיף כו'. כיון דאין לה על מה לשנאות חמותה אמאי קא מוסיף לה ר' יהודה לומר אינה נאמנת ומשני טעמא דרבי יהודה כלה סניא לה לחמותה משום דמגלה לברה מיילי עלה:

משנה

הכל נאמנין להעידה, חוץ מחמותה, ובת חמותה, וצרתה, ויבמתה, ובת בעלה.

מה בין גט למיתה? שהכתב מוכיח.

גמרא

איבעיא להו:

בת חמיה - מהו?

טעמא ד"בת חמותה" משום דאיכא אימא דסניא לה,

היא, נמי סניא לה,

והכא ליכא אימא דסניא לה.

או דלמא: טעמא ד"בת חמותה", דאמרה: "קאכלה לגירסנא דאימא",

הכא נמי קאמרה: "אכלה לגירסנא דבי נשאי"?

תא שמע:

"הכל נאמנין להעידה חוץ מחמש נשים",

ואם איתא, שית הויין!

דלמא טעמא "בת חמותה" דאמרה: "קאכלה לגירסנא דבי נשאי" -

לא שניא בת חמותה,

ולא שניא בת חמיה.

והאנן תנן²³⁰:

"חוץ משבע נשים"!

ההיא, רבי יהודה היא.

דתנן:

"דבי יהודה מוסיף:

אף אשת אב,

והכלה.

אמרו לו: אשת אב הרי היא בכלל בת הבעל,

כלה הרי בכלל חמותה".

ורבי יהודה?

בשלמא חמותה סניא לה לכלה דאמרה: קאכלה לגירסני,

אלא כלה מאי טעמא סניא לחמותה?!

בשלמא בת הבעל דסניא לאשת האב דאמרה: קאכלה לגירסני דאם.

אלא אשת האב מאי טעמא סניא לבת הבעל?

אלא מאי "מוסיף" תרתי?

²³⁰ מסורת הש"ס גורס: "והא תניא". אך כבר כתבנו בעבר שהגמרא קוראת לחלק מהברייתות במונח "תנן".

רש"י

ורבנן כמים הפנים לפנים. קרא כתיב כמים הפנים לפנים כמים הללו שאדם צופה בהן ורואה בהם פנים כפניו אם הוא שוחק הם שוחקות ואם הוא עוקם הם עקומות כן לב האדם לאדם האחר אם הוא אוהב את זה גם זה הוא אוהבו ואם הוא שונא את זה גם הוא שונאו הלכך לא בעי לאוספיניהו דמטעמא קמא שמעינן דאין נאמנות דכיון דחמותה סניא לכלה משום דקאכלה לגירסנא כלה נמי סניא לחמותה דסניא לה וכיון דבת הבעל סניא לאשת אב אשת אב נמי סניא לה לדידה: **בדברי תורה כתיב.** לפי פנים ולב שאתה נותן לתורה לבך עומד לך להעמיד גירסא אם יגעת בה תמצא אם לא יגעת לא תמצא: ל"א אם רבו מסביר לו פנים הוא מחכים ואם לאו אינו מחכים מרבו:

אלא: פלה מאי טעמא סניא לחמותה?
דמגלה לבנה כל דעבדה.
אשת אב נמי סניא לבת הבעל דמגלה לאביה כל דעבדה.

ורבנן?

"כמים הפנים לפנים מן לב האדם לאדם" (משלי כז, יט).

ורבי יהודה?

ההיא בדברי תורה כתיב.

12. קיז, א-ב

רש"י

חמותה הבאה לאחר מכאן מהו. אם יבמה היא ולא אם בעלה ושמא סופה להיות חמותה מי נאמנת לומר מת בעליך והתייבמי לבני או חלצי והנשאי לאחר:

מי מסקה. הך אם יבם אדעתה דלמא מיית בעל ונפלה קמי יבם ברה וקאכלה לגירסנא ומתכוונת לקלקלה מעכשיו כדי שלא תתייבם עוד לבנה או לא ואע"ג דצרה הבאה לאחר מיכן פשיט לן כדאמר במתניי ויבמתה דהיינו משום צרות העתידות לבא התם הוא דצערא דגופה הוא ומסקא אדעתה טפי אבל שנאת חמותה לכלה מחמת ממון הוא ולא מסקא אדעתה כולי האי או לא:

אמרה מת בעלי ואח"כ מת חמי. רבותא אשמועינן דאע"ג דאמרה ברישא מת בעלי ונמצא שאין זו חמותה והרי היא לה כנכרית אפי' הכי לא מהימנא דאמרה מת חמי וחמותה אסורה מ"ט הא לאו חמותה היא אלא משום דאמרי הך לאו בעלה מיית ועדיין זו חמותה ולא חמיה מיית וזו כלתה מתכוונה לקלקלה ואע"ג דהשתא הרי בנה של זו במדינת הים ואין אמו אצלו לדבר לו על כלתה דברים רעים אפי"ה מסקא כלה אדעתה לקלקלה מעכשיו כי היכי דלבתר שעתא כשישוב בעלי ובעלה תדחה לחרפות ולא תיתי לטרדן וה"ה לחמותה הבאה לאחר מיכן דהא נמי אחר מיכן הוא:

דרגש לה צערא. כבר הרגישה כלה זו בצער שמצערתה חמותה ושנאה ישנה היא אבל בחמותה לאחר מיכן שמעולם לא היתה חמותה לא תפשוט:

אמר רב אחא בר עינאי:

בעי במערבא:

חמותה הבאה לאחר מיכן - מהו?

מי מסקה אדעתה דמית בעל ונפלה קמי יבם וסניא לה, או לא?

קיז, ב תא שמע:

"אמרה: 'מת בעלי ואחר כך מת חמי' - תנשא ותטול בתובה, וחמותה אסורה".

מאי טעמא "חמותה אסורה"?

לאו משום דאמרינן לא בעלה מיית ולא חמיה מיית, והא דקאמרה הכי: לקלקולא לחמותה הוא דקמיכוונא, סברה: לבתר שעתא, לא תיתי תצטערן!

דלמא שאני התם דרגיש לה צערא.

13. קיז, ב

רש"י

הרי כאן שנים. הרי הוא חשוב
 כשנים:
 לא תצא מהיתירה הראשון.
 ודוקא התיירוה קודם שיבא עד
 שני המכחישו אבל בא קודם
 שיתירוה מודה עולא דלא
 סמכינן אקמא דאכתי לא
 אחשביניה כתרי:

מְשֻׁנָּה

עד אומר: "מת", ונשאת,
 ובא אחד ואמר: "לא מת" - הרי זו לא תצא.

עד אומר: "מת", ושנים אומרים: "לא מת" - אף על פי שנשאת תצא.

שנים אומרים: "מת", ועד אומר: "לא מת" - אף על פי שלא נשאת, תנשא.

גְּמָרָא

טעמא ד"נשאת",
 הא לא נשאת - לא תנשא.

והאמר עולא:

כל מקום שהאמינה תורה עד אחד - הרי כאן שנים.
 ואין דבריו של אחד במקום שנים!

הכי קאמר: עד אחד אומר: "מת", והתירוה להנשא,
 ובא אחד ואמר: "לא מת" - לא תצא, מהיתירה הראשון.

14. קיז, ב

"עד אומר: 'מת', וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים: 'לא מת' - אף על פי שְׁנַשְׂאת תצא".

פשיטא!

אין דבריו של אחד במקום שנים!

לא צריכא בפסולי עדות.

וכד רבי נחמיה.

דתנא:

"דבי נחמיה אומר:

כל מקום שהאמינה תורה עד אחד - הלך אחר רוב דעות,

ועשו שתי נשים באיש אחד בשני אנשים באיש אחד".

ואיבעית אימא:

כל היכא דאתא עד אחד כשר מעיקרא אפילו מאה נשים כעד אחד דמין,

אלא כגון דאתאי אשה מעיקרא.

ותרצה לדרבי נחמיה הכי,

רבי נחמיה אומר: כל מקום שהאמינה תורה עד אחד - הלך אחר רוב דעות,

ועשו שתי נשים באשה אחת בשני אנשים באיש אחד.

אבל שתי נשים באיש אחד פלגא ופלגא דמי.

רס"י

עד אומר מת. ובאו עדים ואמרו לא מת פשיטא דמודי עולא דלגבי תרי חשיב כחד ובטל ולא אמרינן תרי ותרי נינהו:

בפסולי עדות. ואע"ג דשנים שאמרו לא מת נשים היו הרי עד ראשון בטל אצלן ואיצטריך לאשמועינן כי האי גוונא:

כל מקום שהאמינה תורה עד אחד. אין שם תורת עדות כי היכי דחד חשיב פסולי עדות נמי חשיבי הלכך הלך אחר רוב דעות ואין עליך לבדוק אם כשרים אם פסולים:

ועשו שתי נשים באיש אחד. שתי נשים שהכחישו עד אחד ואמרו לא מת כשני אנשים באיש אחד שהראשון בטל ואפילו ניסת תצא:

כל היכא דאתא ע"א כשר מעיקרא. והתירוה על פיו אפילו מאה נשים כעד אחד דמין וכי היכי דעד אחד בטל דאמרינן ראשון הרי הוא כשנים ואין דבריו של אחרון במקום שנים מאה נשים נמי בטלים לגביה ובכי האי גוונא לא אשמועינן מתני' דתצא אלא מתני' דקתני אף על פי שנשאת תצא כגון דאתאי אשה מעיקרא ונשאת על פיה ואשמועינן מתני' דתצא ע"פ שתי נשים הבאות אחרי כן ולא מוקמינן קמייתא במקום עד כשר ואע"ג דאחשבינה כתרי למישרייה על פומה:

כפלגא ופלגא. בעד אחד אומר מת והתירוה לינשא ובא אחר ואמר לא מת דאמר במתני' לא תצא מהיתירה הראשון:

רס"י

לחומרא. כגון מציעתא דקתני
תצא:

15. קיז, ב

"שְׁנַיִם אוֹמְרִים מֵת", [וְעַד אוֹמֵר: "לֹא מֵת" - אִף עַל פִּי שְׂלֵא נִשְׂאָת, תַּנְשֵׂא].

מאי קמשמע לן?

בפסולי עדות,
וכד רבי נחמיה דאזיל בתר רוב דעות.

היינו הך!

מהו דתימא:
כי אזלינן בתר רוב דעות לחומרא, אַבְל לְקוּלָא לֹא, קא משמע לן.

16. קיז, ב - קיח, א

רש"י

מתני'

אחת אומרת מת. שתי נשים צרות הבאות ממדינת הים אחת אומרת מת בעלי וצרתה אומרת לא מת:
הואיל והן מכחישות כו'. ובגמ' פריך לפלוג נמי ר' מאיר ברישא דזו שאומרת מת לא תנשא:
הואיל וזו וזו מודות כו'. הא אחת מודה והאחת אינה מודה לא ינשאו שתיהן אלא האחת:
אשה אמרה מת ואשה אמרה לא מת הרי זו לא תנשא. הואיל ובאת שניה קודם שיתירוה על פי ראשונה ואפי' שניה זו צרתה אוסרתה ובגמ' מוקמינא לה להאי סתמא כר' מאיר דאמר צרתה נמי מכחשא לה:

גמ'

לא מת איצטריכא ליה. דאע"ג דאי שתקא פשיטא לן דלא תנשא בעדות חברתה איצטריך לאשמועינן היכא דמכחשה לה נמי לא תנשא דמהו דתימא כיון דאתיא ומערערא גליא דעתא דלצעורי לצרה קאתיא ולעגנה שלא תנשא ותמות נפשה עם פלשתים קעבדא הלכך אפי' היא תשתרי קמשמע לן:

משנה

אחת אומרת: "מת", ואחת אומרת: "לא מת", זו שאומרת "מת" - תנשא, ותטול בתובתה. וזו שאומרת: "לא מת" - לא תנשא ולא תטול בתובתה.

אחת אומרת "מת" ואחת אומרת: "נהרג", רבי מאיר אומר: הואיל ומכחישות זו את זו - הרי אלו לא ינשאו. רבי יהודה ורבי שמעון אומרים: הואיל וזו וזו מודות שאין קיים - ינשאו.

עד אומר: "מת",

ועד אומר: "לא מת".

אשה אומרת: "מת",

ואשה אומרת: "לא מת" - הרי זו לא תנשא.

קיח, א

גמרא

טעמא ד"אמרה: לא מת",

הא אישתיקא - תנשא.

הא: אין צרה מעידה לחברתה!

"לא מת" איצטריכא ליה,

סלקא דעתך אמינא: הא מיית,

והא דקאמרה: "לא מת" - לקוללה לצרה היא דקמיכוונא,

ו"תמות נפשי עם פלשתים" קאמרה,

קמשמע לן.

17. קיח, א

רפ"י

במחלוקת שנויה. במחלוקת
אחרונה אף ראשונה שנויה דלא
תימא סתמא דברי הכל היא
אלא ר' יהודה ור"ש היא דאמרי
צרה לא מכחשה:
לא מת לאו הכחשה היא. דרבנן
הימנוה לקמא:
ואשה אומרת לא מת. אפ"י
צרתה במשמע:

"אחת אומרת: "מת" [ואחת אומרת: "נהרג",

רבי מאיר אומר:

הואיל ומכחישות זו את זו - הרי אלו לא ינשא.

רבי יהודה ורבי שמעון אומרים:

הואיל זו וזו מודות שאין קיים - ינשאו".

ולפלוג רבי מאיר ברישא!

אמר רבי אלעזר:

במחלוקת שנויה.

ורבי יהודה ורבי שמעון היא.

ורבי יוחנן אומר:

אפילו תימא: רבי מאיר,

בהא אפילו רבי מאיר מודה, דכל לא מת בעדות אשה לאו הכחשה היא.

הגן:

"עד אומר: "מת", ועד אומר: "לא מת",

אשה אומרת: "מת", ואשה אומרת: "לא מת" -

הרי זו לא תנשא".

בשלמא לרבי אלעזר: סתמא כרבי מאיר,

אלא לרבי יוחנן קשיא!

קשיא!

18. קיח, א

רש"י

משנה

האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, ובאה ואמרה: "מת בעלי" - תנשא, ותטול בתובתה, וצרתה - אסורה.
היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה, דברי רבי טרפון.
רבי עקיבא אומר:
אין זו דרך מוציאתו מידי עבירה, עד שתהא אסורה לינשא, ואסורה מלאכול בתרומה.

אמרה: "מת בעלי, ואחר כך מת חמי" - תנשא ותטול בתובתה, וחמותה אסורה.
היתה בת ישראל לכהן - תאכל בתרומה, דברי רבי טרפון.
רבי עקיבא אומר: אין זו דרך מוציאה מידי עבירה, עד שתהא אסורה לינשא, ואסורה מלאכול בתרומה.

גמרא

צריכא.
 דאי איתמר הך קמייטא,
 בהא קאמר רבי טרפון משום דצערא דגופה,
 אבל חמותה דצערא מילי דעלמא, אימא מודי ליה לרבי עקיבא.
ואי איתמר בהא,
 בהא קאמר רבי עקיבא,
 אכל בהך, אימא מודה ליה לרבי טרפון,
צריכא.

אמר רב יהודה אמר שמואל:
 הלכה כרבי טרפון.

אמר אביי:

אף אנו נמי תנינא:

"ניתן לי בן במדינת הים, ואחר כך בעלי" - נאמנת.
"בעלי, ואחר כך בני" - אינה נאמנת.
וחוששין לדבריה,
וחולצת ולא מתייבמת" (יבמות קיח:).
"לדבריה" - הוא דחוששין,
הא לדברי צרה - אין חוששין!

שמע מינה.

מתני'

היתה. צרתה בת ישראל לכהן:
תאכל בתרומה. בחזקת שבעלה
 קיים ואינה חוששת לעדות
 צרתה הואיל ואינה נאמנת
 להשיאה אינה נאמנת לפוסלה:
וחמותה אסורה. שאין כלה
 מעידה לחמותה ואע"ג דאמרה
 ברישא מת בעלי דפקע לה צד
 כלות והויא נכרית אפילו הכי
 לא מהימנא כדאמר לעיל (דף
 קיז:). הא לאו בעלה מיית ולא
 חמוה מיית כו':
היתה. חמותה בת ישראל לכהן
 כו':

גמ'

צערא דגופה. תשמיש מונעת לה
 מבעלה הא ודאי משקרא כדי
 לקלקלה שתנשא ואפי' שהיא
 נשאת תמות נפשה עם
 פלשתים:
מודי ליה לר"ע. דלא מחזקינן
 לה בשקרנית כולי האי ונהי
 דלחשיאה לא מהימנא אבל
 לחומרא לענין תרומה תיחוש:
ניתן לי בן. אשה שהלכה עם
 בעלה למדינת הים וכשיצתה
 מכאן לא היה לה בן ועומדת
 בחזקת ייבום ובאת ואמרה
 ניתן לי בן במדינת הים ומת בני
 ואח"כ מת בעלי דלא מפקא
 נפשה מחזקה קמייטא שעדיין
 היא צריכה לייבם נאמנת
 ומותרת להתייבם:
אינה נאמנת. להנשא לשוק בלא
 חליצה דכי הימנוה רבנן לאשה
 אבעלה הימנוה דדייקא ומנסבא
 אבל לאפוקי נפשה מיבם לא
 הימנוה דזימנן דסניא ליה:
וחיישינן לדבריה. דאפקה
 נפשה מחזקה ואם בא יבם
 לייבמה לא שבקינן לה וחולצת:
לדבריה. מיעוטא משמע:

19. קיח, ב

רפ"י

מתני'

נותן גט לכל אחת. אם אינו חפץ
לישא את כולן:

גמ'

קידוש קתני. דאיכא למימר
התם הוא דקאמר ר' טרפון
דמניחה ביניהם דלא עשה
מעשה אבל בעל לא קתני
דליפלוג ר' טרפון דכיון דעשה
בה מעשה וגינה אותה בקדושי
ביאה צריך להוציא עצמו מידי
עבירה וליתן לכולן:

גזל קתני. דהואיל ואיסורא עבד
קניס ליה ר"ע אבל לקח מקח
מחמשה ואין יודע אי זהו לא
קתני דלקנסיה ר"ע:

מכלל דת"ק פליג עליה. ואמר
בקידוש ולקח פליגי דליכא
איסור כולי האי אבל בבעל וגזל
אפי' ר' טרפון מודה:

ומאי קידוש קידוש בביאה.
דגינה אותה ואפי"ה פטר רבי
טרפון ולא תימא ליתני גזל ולא
איבעי קידוש דתרוייהו איצטריך
תנא קידוש בביאה להודיעך כחו
דר"ע דאיסורא דרבנן הוא
קעביד דרב מנגיד אמאן דמקדש
בביא' ואין כאן איסורא דאורייתא
אפי"ה קניס:

קיה, ב משנה

קידוש אחת מחמש נשים,

ואין יודע אי זו קידוש,

כל אחת אומרת: "אותי קידוש".

נותן גט לכל אחת ואחת, ומניח כתובה ביניהן, ומסתלק,

דברי רבי טרפון.

רבי עקיבא אומר:

אין זו דרך מוציא מידי עבירה,

עד שיתן גט וכתובה לכל אחת ואחת.

גזל אחד מחמשה ואין יודע מאיזה גזל,

כל אחד אומר: "אותי גזל".

מניח גזילה ביניהן, ומסתלק,

דברי רבי טרפון.

רבי עקיבא אומר:

אין זו דרך מוציא מידי עבירה,

עד שישלם לכל אחד ואחד.

גמרא

"קידוש" קתני, 'בעל' - לא קתני.

"גזל" קתני, 'לקח' - לא קתני.

מני מתניתין?

לא תנא קמא ולא רבי שמעון בן אלעזר?

דתנא:

"רבי שמעון בן אלעזר אומר:

לא נחלקו רבי טרפון ורבי עקיבא:

על שקידוש אחת מחמש נשים, ואינו יודע איזו קידוש,

שמניח כתובה ביניהן ומסתלק.

על מה נחלקו?

על שבעל,

רבי טרפון אומר: מניח כתובה ביניהן ומסתלק,

רבי עקיבא אומר: עד שישלם לכל אחת ואחת.

לא נחלקו רבי טרפון ורבי עקיבא:

על שלקח מקח מחמשה בני אדם ואין יודע מאיזה מהו לקח,

שמניח דמי מקח ביניהן ומסתלק.

לא נחלקו אלא: שגזל מחמשה,

שאמר רבי טרפון: מניח גזילה ביניהם ומסתלק,

ורבי עקיבא אומר: עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד".

מדקאמר רבי שמעון בן אלעזר ב"קידוש" ו"לקח" לא פליגי,

מכלל דתנא קמא סבר: פליגי,

מני?

אי תנא קמא - ליתני "קידוש" ו"לקח",

אי רבי שמעון בן אלעזר - ליתני 'בעל' ו"גזל"!

לעולם רבי שמעון בן אלעזר,

ומאי "קידוש"? קידוש בביאה.

תנא "קידוש" - להודיעך כחו דרבי עקיבא, דאף על גב דאיסורא דרבנן עבד - קניס!

תנא "גזל" - להודיעך כחו דרבי טרפון, דאף על גב דאיסורא דאורייתא עבד - לא קניס!

20. קיח, ב

רפ"י

מתני'

מת בעלי ואח"כ מת בני. והריני מותרת לשוק נאמנת שהרי בחזקת לשוק יצאה והפה שאסר הוא הפה שהתיר: אינה נאמנת. להתייבם לו וחוששין לדבריה דאפקה נפשה מחזקה ולא מישתריא בלא חליצה דשויתה לנפשה חתיכה דאיסורא מעלמא: ניתן לי בן. והיא הלכה בלא בן ובחזקת עתידה לייבם: ניתן לי יבם. שהלכה חמותי במדינת הים והיא הלכה בחזקת שאין לה יבם: מת בעלי ואח"כ מת יבמי כו'. דתרוייהו קשריא נפשה לשוק נאמנת ומותרת לשוק בחזקתה הראשונה דהפה שאסר הוא הפה שהתיר:

גמ'

המזכה גט לאשתו. שעשה שליח לקבלה וזיכה לה ע"י שליח שתגרש מעכשיו: במקום יבם. שיש לו אח ונתכוון לפוטרה הימנו דשלא במקום יבם והוא בא לגרשה פשיטא לן דלא מיגרשה עד שתגיע לידה דאין חבין לאדם שלא בפניו אלא הכא מי אמרי' זכות הוא לה כו':

וחוששין לדבריה. מדקתני בתרוייהו חוששין ביצאה בחזקת [היתר] לשוק ובאה והחזיקה עצמה ליבם וקתני חוששין ולא אמרינן אוקמה אחזקה ותנשא דהא ודאי משקרא משום דרחמא ליה קאמרה אלמא לא מחזקינן לה באהבה ומדקתני נמי בחזקת יוצאה ליבם ובאה והחזיקה עצמה לשוק כגון ניתן לי בן ומת בעלי ואח"כ בני וקתני חוששין ולא תתייבם ולא אמרי' ודאי משקרא ומשום דסניא ליה קאמרה אלמא זימנין דלא סניא ליה אלמא מספקא לן וגבי מזכה גט נמי מספקא לן אי רחמא ליה וחוב הוא לה אי סניא ליה וזכות הוא לה ותחלוץ ולא תתייבם:

משנה

האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובנה עמהם, ובאת, ואמרה: "מת בעלי, ואחר כך מת בני" - נאמנת. "מת בני, ואחר כך מת בעלי" - אינה נאמנת, וחוששין לדבריה, וחולצת, ולא מתייבמת.

"ניתן לי בן במדינת הים", ואמרה: "מת בני, ואחר כך מת בעלי" - נאמנת. "מת בעלי, ואחר כך מת בני" - אינה נאמנת, וחוששין לדבריה, וחולצת ולא מתייבמת.

"ניתן לי יבם במדינת הים", ואמרה: "מת בעלי, ואחר כך מת יבמי", יבמי, ואחר כך בעלי" - נאמנת.

הלכה היא ובעלה ויבמה למדינת הים, ואמרה: "מת בעלי, ואחר כך יבמי", יבמי, ואחר כך בעלי" - אינה נאמנת, שאין האשה נאמנת לומר: "מת יבמי" שתנשא, ולא: "מתה אחותה" שתכנס לביתו, ואין האישה נאמנת לומר: "מת אחי" שייבם אשתו, ולא: "מתה אשתו" שישא אחותה.

גמרא

בעא מיניה רבא מרב נחמן: המזכה גט לאשתו, במקום יבם - מהו?

כיון דסניא ליה - זכות הוא לה, ו'זכין לאדם שלא בפניו'. או דלמא: כיון דזימנין דרחמא ליה חוב הוא לה, ו'אין חבין לאדם שלא בפניו'?

אמר ליה:

תנינא:

"וחוששין לדבריה, וחולצת ולא מתייבמת".

21. קיח, ב

רַק"י

טן דו. גופים שנים כל דהו בעל:
 דשומשמנא גברא. גוץ כנמלה:
 כורסיה בי חרתא רמיא.
 מחזקת עצמה כנשואה ונותנת
 כסאה אצל חשובות חורות
 הארץ:
 דנפצא. אומנתו מאוסה מנפץ
 צמר:
 דקולסא גברא. שמץ פסול
 משפחה:
 טלפחי. עדשים שהוא מאכל קל
 ואין חסרון כיס כל כך אינה
 שואלת ממנו אך יקרא שמו
 עליה:

אמר ליה רבינא לרבא:

המזוכה גט לאשתו במקום קטטה - מהו?

כין דאית לה קטטה בהדיה - זכות הוא לה.

או דלמא: ניחא דגופא עדיף לה?

תא שמע:

דאמר ריש לקיש:

טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו.

אבוי אמר:

דשומשמנא גברא, כורסיה בי חרתא רמו לה.

רב פפא אמר:

דנפצא גברא תיקרי בסיפי בכא ותיתיב.

רב אשי אומר:

דקולסא גברא, לא בעיא טלפחי לקידרא.

תנא:

"זבולן, מזנות, ותולות בבבליהו".

הדרן עלך האשה שהלכה